इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ४[illegible]५३ (६१४)

ग्रंथ नाम ह[illegible]ाय

विषय कथा पुराणें.

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

॥ श्री विठल प्रसन्नः ॥ जय जय आनंद ब्रम्हांडनायका ॥ चतुराननादि
पाजनका ॥ चौर्‍यांसि लीनलक्ष आवांका ॥ गुणातुझे वर्णवया ॥ १ ॥ साही
जणे वेडी होती ॥ आठरा चीरपुंट लीगती ॥ चौघी जणी तटस्था पाहती ॥
स्वरूपस्थिती नवर्णवे ॥ २ ॥ पांचाचा मुरे विठावा ॥ च्यांन्ही सहज निजोलीवा ॥
वा ॥ चौदा जणी वीठेच ॥ नवलेस्वरूप वर्णवया ॥ ३ ॥ सीणल्या बहुत वोसरी
आठ जणी बहुत कष्टी ॥ आकरा स्वरूप तुझें वर्णितां ॥ ४ ॥ आणी
कयेक बारा देखणे ॥ सोळा जणी चतुर शाहाणे ॥ आणीक चौघी डोळेमो
ळे मोडचण्या ॥ लाजोनियां तटस्थ ॥ ५ ॥ पंचवीस जाली वावच ॥ तिघा चौंन उरे चि
नावंग ॥ दोनि म्हणणें भाव ॥ हेही मथें [illegible] विराले ॥ ६ ॥ चौं मुखाचा वर्णितां भाग
ला ॥ पांचमुखाचा तटस्थ राहिला ॥ साहा मुखाचा दडाला ॥ कपाटामाजि
जाउनी ॥ ७ ॥ सहस्त्रमुखाचा वर्णितां देख ॥ तोही जाला नवींनलपक ॥ थोर

योरांसिपडिलें आटक ॥ मीं येक मुखें काय वर्णु ॥८॥ जीमुतीचें बिंदु किती ॥ हे
ही येक वेळेगणती ॥ निराळपांई वेधती ॥ परी तुझी स्थिती आगम्य ॥९॥ होईल
ल पृथ्वीसें वजन ॥ गण वेलसिंधूचें जीवन ॥ आवनीवरी कितीत्रुण ॥ मोज वे
लगणिताते ॥१०॥ आसो आतां पूर्वीनुसंधान ॥ द्वितियोध्याय संपनां पूर्ण ॥ कं
सें देवकीचे गर्भ वधोन ॥ साहीटां दिधाळे ॥११॥ पाप उत्कृष्ट जालें जा
ण ॥ गांजिले गाई आणि ब्राम्हण ॥ [illegible]रोक्षीरसागरी जगजीवन ॥ काय क
रिता जाहला ॥१२॥ आनंतास म्हणे [illegible]ता ॥ चला आवतार घेउं त्वरिता ॥ क
रूं दुष्टांचा निःपात ॥ संत भक्त रक्षु [illegible] ॥ तंव बोले धरणीधर ॥ मीं ने घें आ
वतार ॥ पूर्वीं मी जालों सौमित्र ॥ कष्ट फार भोगिले ॥१४॥ हांसोन बोले हृसिह
स्त नयन ॥ आष्टाविंशति आयन उपोषण ॥ निराहार घोर आरण्ये ॥ तुम्हा
सा चें सेविलें जी ॥१५॥ आतां आपण विश्रावतारावें ॥ आवतार नाटप दाखवा

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(2A)

वें ।। गोब्राम्हणसुरवीरारखावे ।। प्रतिपाळावेसाधूजन ।। १७ ।। टाकोनिकपटकुटिळभा
वो ।। स्वामीसहींहांसेभोगीरावो ।। बोलेकौतुकेंरमाधव ।। शेषाप्रतीस्यानंदें ।। १८ ।। तुं
माझाप्राणसखा ।। समरधुमीचापाठिराखा ।। तुजचीयाभक्तटिळका ।। त्री
वनारमीनेच्छेची ।। १९ ।। तुंमासेंनिजांगपुर्ण ।। तुंसखयामाझाप्राण ।। तुज
वीणमजयेकक्षण ।। नगमेवि[illegible]गा ।। २० ।। तुंपूर्वीजालासिलक्षुमण ।।
लंकेसिकेलेंरणकंदन ।। बहु[illegible]करोन ।। मजतुवांतोषविलें ।। २१ ।। आ
तांपुढेंजायेसत्वर ।। होमाझाज्ये[illegible]ोदर ।। मींतुझोच्याजापाळीनसाचा
र ।। बाळिभद्रहोयतुं ।। २२ ।। वडीलबंधु[illegible]रें ।। देवकीचेगर्भीजावोनिराहें ।। मीं
योगमायेसिलववाहीं ।। पाठवितोंतुजमागें ।। २३ ।। कंसवधिलेगर्भसकळ ।।
तुजयोगमायाकाढील ।। मगगोकुळींनेऊनिठेवील ।। रोहिणीचेनिजगर्भी ।। २४
मायाजाईलयशोदेच्याउदरा ।। मगमींयेईनमथुरानगरा ।। देवकीचेगर्भवो

वरा ॥ मासे आवतारारूपहोय ॥ २५ ॥ उपजतां चि गोकुळा येईन ॥ मग तुम्ही आम्ही
रचेलों दोघे जण ॥ गोरक्षमीसें संपूर्ण ॥ दैत्य तेथील संव्हारें ॥ २६ ॥ करून साधूं
गनमन ॥ पुढें बोलिला संकर्षण ॥ देवकीचे उदरा येवोन ॥ गर्भी राहिला सातवा ॥ ॥२७
दिवसें दिवस गर्भ वाढे ॥ मंदिरी परम प्रकाश पडे ॥ जैसा पळें पळें सूर्य चढे ॥ उद
याद्रीहूनि पश्चमे ॥ २८ ॥ वसुदेवा प[illegible]की बोले ॥ सा हा वेळा मीं गर्भी लाजा २
लें ॥ परि निचल वाटतें येवेळे ॥ या [illegible] मज लागी ॥ २९ ॥ वाटे पृथ्वी चेउव
लील ॥ कीं आकाश सिधीरदेईल [illegible] समुद्र सांटविले ॥ नरखाग्री मज वा
टतें ॥ ३० ॥ हातीं घेवोनि नांगर मुसळ ॥ [illegible]व मर्दीन कंसदळ ॥ दैत्य मारावे समुळ
मना माजि वाटतें ॥ ३१ ॥ वसुदेव म्हणे ते क्षणी ॥ न कळे ईश्वराची करणी ॥ येव
ढा नरी बांचोनी ॥ विजय हो कां सर्वदा ॥ ३२ ॥ गोला गला सातवा मास ॥ निद्रा ला
गली देवकीस ॥ वसुदेव ही साच काश ॥ निद्रार्णवी निमग्न ॥ ३३ ॥ तंव ते हरी

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

जीयोगमाया॥ तिचीब्रम्हादिकांनकळेचर्या॥ जिच्याइछामात्रें महत्क्रिया॥ ब्र
म्हांडेंहेंरचियेलें॥३०॥ ब्रम्हाविष्णुशिवतिन्ही॥ गर्भीपाळीबाळेंतान्ही॥ प
रीयेकास [illegible] नेत्रउघडोनी॥ स्वरूपपाहोंनेंदीचा॥३१॥ आसमसुखाचास
मुद्र॥ त्यांतपहुडलेजीवसमग्र॥ परीवारवोंनेंदीआनुमात्र॥ गोडीतेथिची
कोण्हातें॥३२॥ हेचैतन्याचीव[illegible]॥ हे [illegible] आरूपासिरूप क[illegible]नी॥ ब्रम्हांडिंचेपु
तळेंनानागती॥ येकासुत्रेंन[illegible]चो॥३३॥ ईनेंनिर्गुणगुणासिआणि
लें॥ ईनेंनानामानामठेविलें॥ नि[illegible]कारा आकारलें॥ धरचिलेंआवतार॥३४॥
हेपतीसनकळतां॥ गर्भीणजाली [illegible]वता॥ ब्रम्हांडरचिलेंतत्वता॥ ईछा
मात्रेंकरोनी॥३५॥ रोजेनिजवोनिभ्रतार॥ आष्ठीघडीमोडीसमग्र॥ समा
चारआनुमात्र॥ कळोंनेंदीपतीतें॥३६॥ हेकौटाळीणनिर्धारी॥ नसतीच
दैवताउभीकरी॥ जउजिचापाडिलेंआघोरी॥ नानानायांनीहिंडवी॥३७॥ ध

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

शीलकोणहीस्वरूपाचीवाउ॥ त्यावरीनसतेवघालितेलिगाउ॥ पुढेंस्वर्गसुख
करीत्राउ॥ तेचूगोउदारचवीं॥ ८२॥ गोउतेकउवटकेलें॥ कउवटगोउपणादावीलें॥
अहंकारमद्यजिवापाजिलें॥ वेडेकेलेसर्वही॥ ८३॥ आतां आसोहेमायराणी
(५) ईचीविपरीतनत्रिकरणी॥ तिनें देवकीचागर्भकाढोनी॥ गोकुळासीपैंनेला॥ ८४
केसानेलाकाढोनी॥ ब्रम्हादिकांनकळेकरणी॥ रोहिणीवसुदेवाचीपत्नी॥ २
नंदग्रहींहोतीते॥ त्याकंसाचिय[illegible]॥ नंदग्रहींराहिलीलपोन॥ तिचे
पोटींनेउन॥ गर्भघातलातेक्षण॥ ८५॥ निजलेठाईंगर्भजाण॥ पोटांतसं
चरलेंआपण॥ परमतेजस्वीदेदिप्यमान॥ सूर्यजैसासोज्वळ॥ ८६॥ जागृत
हे होउनपाहेरोहिणी॥ तोंसातामासांचीगर्भीणी॥ म्हणेकैसीजालीकरणी॥ चिं
तामनीवर्तत॥ ८७॥ पुरुषनसतांगर्भराहिला॥ परमचिंताक्रांततेत्राबळा॥ नं
दयशोदेसीकळला॥ समाचारसर्वतो॥ ८८॥ जिवींसांबळाचिंताआगी॥ तों

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(5A)

आकासीं वदली वाणी ॥ चिंता करूं नको रोहिणी ॥ वसुदेवाचा गर्भ आसे ॥ ७० ॥
पोटाये तो भोगेंद्र ॥ उतरील पृथ्वीचा भार ॥ ऐकतां हें उत्तर ॥ सुख जालें समस्तां ॥ ७१
लोकापवाद सर्व हरला ॥ चिंतेचा डाग धूतला ॥ तों बळिराम जन्मला ॥ नवमा
स भरतां ची ॥ ७२ ॥ प्रकाशला सहस्र किरणी ॥ तैसा बाळ दैदिप्यमान ॥ नंदें जा
तक वर्तउन ॥ बळिभद्र नाव ठेविलें ॥ ७३ ॥ ऐसा उपजला आहिंद्र ॥ तों यशोदा
जाली गरोदर ॥ हरीमायेनें अवतार ॥ तेथें घेतला नेघवां ॥ ७४ ॥ येशोदा गर्भी
णी जाली ॥ इकडे कथा कैसी वर्तली ॥ देवकी पाहा न पाबीरली ॥ तों गर्भ नाहीं पोटां
त ॥ ७५ ॥ ध्यानें लोकें कैसी जाली करणी ॥ सांगे वसुदेवाला गुजी ॥ म्हणे गर्भ न पडउ विघर
णी ॥ गेला जिरोनि कोठें पां ॥ ७६ ॥ वसुदेव म्हणे ते वेळां ॥ कंस धाकें गर्भ जिराला ॥
न कळे ईश्वराची कळा ॥ कंसासि कळला चेतनां ॥ ७७ ॥ दूत सांगती कंसातें ॥ गर्भ
जिराला जे पिता तेथें ॥ कंस म्हणे आतां आठव्यानें ॥ बळें जपा सर्वही ॥ ७८ ॥ देव

(5)

कीहोनां वेगार्भिण ॥ जागा नेत्रीं तेल घालोना ॥ आठव्याची आठवण ॥ विसरोंन
का सर्वथा ॥ ४९ ॥ देवकीउदरीचा आठवा ॥ निजध्यास लागला कें सभावा ॥
जनी वनी आघवा ॥ आठवा आठवा आठवतें ॥ ५० ॥ जागृती सुषुप्ती स्वप्नी
आठवा दिसे ध्यानी मनी ॥ आठवा दिसे भोजनी ॥ आठवा शयनी सोडीना ॥ ५१ ६१
भुमी दिसे आठव्या ऐसी ॥ आठवा दिसे आकासी ॥ आठव्यानें बोळविलें विस
रासी ॥ दिवसनिसी आठवा ॥ ५२ ॥ क्षीरसागरी श्रीहरी ॥ क्षिराब्धीसुतेसि
आसा करी ॥ पद्माक्षी तुं क्षितीवरी ॥ [illegible] जिचा उदरीं आवतरे ॥ ५३ ॥ वैदम
र्दसि चा भीमकराजा ॥ तयाची तु होय आत्मजा ॥ ना काळ चालिली कमळजा
नमस्कारी निहरीनें ॥ ५४ ॥ जगद्व्याप्य स्वयें आपण ॥ प्रवेशला मथुरापट्टण ॥ देव
कीचे गर्भी येवोन ॥ राहता जाला लौकिक ॥ ५५ ॥ गर्भवासी आला मग वंते ॥ म्ह

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(5A)

णतांहांसतीलसाधूसंत॥ लीळावतारीजगन्नाथ॥ जन्ममृत्यत्यासिकैंचा॥६६
ज्यासींकरितांस्मरण॥ जायजन्ममृत्यखंडोन॥ तोराहिलागर्भीयेवोन॥
कुळणीतीहीं घडेना॥६७॥ उगाचलोकीकभाव॥ दाविलीमृत्यलोकींठेव॥
तोब्रम्हानंदस्वयंमेव॥ जन्ममृत्यत्यासिकैंचा॥६८॥ क्षीरसागरीहूनश्रीह
रीआला॥ तरीतोठावकायवोसपडिला॥ तोतैसाचसंचला॥ लक्षुमीशेषस
मवेत॥६९॥ आनंतरूपआनंतनाम॥ आनंतआवतारआनंतकर्म॥ आ
नंतलीळाघनश्याम॥ भक्तकाजी[illegible]विला॥७०॥ आनंतब्रम्हांडआनंत
शक्ती॥ आनंतयुगीआनंतकीर्ती॥ आनंतरूपआनंतमूर्ती॥ आनंतवर्णेग
तीवेदशास्त्रा॥७१॥ आसोलोकीकविचारेंदेख॥ गर्भीआलालक्षुमीनाय
क॥ कंसासिलाविलाधाक॥ देखिलानसतांभूवीचा॥७२॥ देवकीजालीगर्भी
णी॥ तेजनमायेत्रिगगनी॥ रविदनवाटमनी॥ सुरवंकोनिदुल्कुनु॥७३॥ पो

A joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(6)

टा आळाविदेहीहरी।।देवकीनाहींदेखावरी।।जनींवनींदिगांतरी।।आवघासु
रारीदीसन।।७४।।वसुदेवम्हणेदेवकीप्रती।।तुजचिंताने वाटेचित्ती।।आठवी
चीकैसीगती।।होईलतेंनकळेपा।।७५।।कंसजपतोबळेन।।आठव्याचाकु
रावयाघात।।यावरीदेवकीबोलत।।प्रतिउत्तरकायतेव्हां।।७६।।प्रभुजापि
टानबोलेवचन।।कौंसमारीन[illegible]कोन।।मुष्टिकच्याणुराचाप्राण।।ह ६
ळमात्रघईनामां।।७७।।हाक[illegible]गर्जेयोर।।उनरीनपृथ्वीचाभार
करीनदेसाचासंव्हार।।बंदिषा[illegible]ढीन।।७८।।आणीवेगंधनुष्यबा
ण।।युध्यकरीनमींदारुण।।जरासं[illegible]धीबांधोन।।सत्रावेळआणीनपां।।७९
हाकफोडीलीक्रोधेंयोर।।जिवेंमारीनभोमासुर।।निवटीनकौरवभार।।
निजभक्तकैवारें।।८०।।मींभक्ताचासारथीहोईन।।दुष्टसंर्वसंव्हारीन।।मींब्र
म्हानंदपरिपूर्ण।।आवतरलोंपृथ्वीवरी।।८१।।वसुदेवाससिंतावाटे।।हेगजी

Rajwade Sanshodhak Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

तीयेवढनेठें॥जरीहेबाहेरमातप्रगटे॥तरीअनर्थहोईल॥४३॥वसुदेवबोले
वचन॥देवकीधरीत्र्यांतांमोन॥येरीम्हणेकेंचीदेवकीपूर्ण॥ब्रम्हसनातन
मींआसे॥४४॥स्त्रीपुरूषनपुंषक॥याहुनवेगळामींनिष्कळंक॥सकळमा
याचक्रचाळक॥कर्ताहर्तामीनिर्लेप॥४५॥मीसर्वद्रष्टाअतींद्रिय॥मीअज
अव्ययनिरामय॥अजितअ[illegible]षक्रिये॥आनंदमयवर्तेमी॥४६॥
मीप्रळयकाळाचाशास्ता॥मी[illegible]मायेचानियंता॥मींबहुधाचापर
ता॥मायानिर्मितापेंमीची॥४७॥[illegible]सगुणमींचनिर्गुण॥मींचथोरमी
चलाहण॥देवदैत्यनिर्मुन॥हर्तापाळितापेंमींची॥४८॥एसेंदेवकीबोली
ना॥मागुतीधरिलेंमोन॥तोंआकासींदेवसंपूर्ण॥गजरकरितीदुंदुभीचा॥४९
आवतरलाअनंतभगवंत॥करीलदुष्टाचानिःपात॥नामदेवमिळोनसमस्त॥गु

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

त्य मथुरेंत उतरले ॥१०॥ ब्रम्हादीक जे कां इंद्र ॥ बंदिषाळे दाटले समग्र ॥ देवकीस प्र
दक्षणा करिती सुरवर ॥ पेकन नमस्कार घालिती ॥११॥ उभे ठाकोनि बंधाजुळी ॥
(१) गर्भस्तुती आरंभिली ॥ जय सचिदानंद वनमाळी ॥ देवकी जठर गर्भस्था ॥१२॥
जय हरि नारायणा गोविंदा ॥ इंदिरावरा आनंदकंदा ॥ सर्वेषा मुकुंदा परमानंदा ॥
परमपुरुषा पराज्ञा ॥१३॥ पद्मनाभ ज[illegible]रातना ॥ पंकजनेत्रा परमपावना ॥ ६
पद्माचवल्लभ पशूपतीजीवना ॥ पय[illegible]सा परेषा ॥१४॥ पतीतपावना कंजधा
रका ॥ कमनियरूपा ॥ निष्कळंका ॥ [illegible]स्वरूपा कमळानायका ॥ कल्मशा
मोचका कमलेक्षणा ॥१५॥ कर्ममो[illegible]का करिवरतारणा ॥ कैवल्यनिधी कैठ
भभंजना ॥ करुणाकरा कामविहीना ॥ काळनाशना कालात्मया ॥१६॥ आ
दि केशवा विश्वकृशाना ॥ विश्वंभरा विश्वपाळणा ॥ वेदपुरुषा वेदस्थापना ॥ वि

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(७A)

ध्याधीशा विश्वपती ॥९७॥ आनंतवेशा आनंतवदना ॥ आनंतनामा आनंतव
दना ॥ आनंतपाणी आनंतचरणा ॥ आनंतकल्याण नमोस्तुते ॥९८॥ अव्यया
आरूपा अपरांपरा ॥ आगण्या आगुणा आगोचरा ॥ आनामा आसंगा अ
क्षरा ॥ आदिकारणा आमया ॥९९॥ आमनुष्या आविद्याछेदना ॥ आनंदरू
पा आनंदसदना ॥ आभेद्य अवे[illegible] आमळ वर्णा ॥ आदिमध्या आव्यक्ता ॥१००
ऐसी स्तुती करोनि जाणा ॥ देव प[illegible] आंतर्धाना ॥ आनंदनमायगगना ॥
सुरवर गेले तेधवा ॥१॥ कंसास [illegible] दिवस ॥ लागला आठव्याचा निज०
ध्यास ॥ आठै प्रहर तयास ॥ आठवा वध्यास दुजें नाहीं ॥२॥ दुती प्रती पुसे कं
स ॥ गर्भास किती जाले मास ॥ त्या म्हणती नव मास ॥ संपावयास आवधी थो
डी ॥३॥ आपण ये वो निकंसासुर ॥ उभा राहे देवकी सन्मोर ॥ तंव ते आनंदस्वरूप

साचार ॥ चिंता आणुमात्र नाहीं ४ ॥ नाश ॥ गेलें दोनि दृष्टी ॥ कृष्णरूप पा
हे श्रृष्टी ॥ कृष्ण दिसे पाठीपोटीं ॥ बोलतां होटीं कृष्ण चिये ॥ ५ ॥ कृष्णरूप आस
(8) ने वसन ॥ कृष्णरूप आशन पान ॥ कृष्ण रूप दिसे सदन ॥ म्हूषण संपूर्ण
कृष्णरूप ॥ ६ ॥ पृथ्वी आप तेज वायो निराळ ॥ कृष्णरूप दिसे सकळ ॥ स्थ
वरजंगम निर्मळ ॥ घननीळ स्व[illegible]से ॥ ७ ॥ पुढें उभा कंसदेरच ॥ परी निर्म ७
पदेव की सुरेरच ॥ महेशा पुढें मन[illegible]मी न केतन उभा जैसा ॥ ८ ॥ इंद्रापुढें
जैसा रंक ॥ की सानिया पुढें माहा[illegible] की केशरीपुढें जंबुक ॥ की सूर्यापुढें
खद्योत पै ॥ ९ ॥ की आग्नीपुढें पतंग ॥ की गरुडा समोर उरग ॥ की हंसासमोर
काग ॥ तैसा खळ उभा तेथें ॥ १० ॥ की नामापुढें पापदेख ॥ की वेदांतापुढें चार्वा
क ॥ की वासुकीपुढें म्हूषक ॥ लक्षणपाहें पानलो ॥ ११ ॥ की पंडितापुढें अज्ञा

पाहों आले निर्जर सकळ ॥ दुंदुभी नादें निराळ ॥ दुमदुमिलें तेधवां ॥२०॥ विमाना
ची जाली दाटी ॥ वाव नाहीं नभापोटीं ॥ करिती दिव्य सुमन वृष्टी ॥ आनंद पोटीं न
समाये ॥२१॥ वर्षऋतु श्रावणमास ॥ बुधाष्टमी कृष्ण पक्ष ॥ अवतरला क
मळदळाक्ष ॥ रोहिणी नक्षत्र ते दिवसीं ॥२२॥ सोमवंसी अवतार ॥ म्हणोनि
साधिला चंद्रपुत्र वार ॥ जाले [illegible] धार ॥ दशा आली वंशासी ॥२३॥
मध्यरात्री आष्टमीस ॥ देवकी [illegible] पुरुष ॥ चतुर्भुज हृषीकेश ॥ नि
मासुरडोळस पें ॥२४॥ आठा वरु[illegible] मूर्ती ॥ आसंभाव्य पडली दीप्ती ॥
तेजें दशादिशा उजळती ॥ जेथें लपती शशी सूर्य ॥२५॥ पदकमळींचा आमो
द सेवावया ॥ भ्रमरी जाली क्षीराब्धीतनया ॥ सर्वकाळ न विसंबे पायां ॥
रूपणा जे साधनातें ॥२६॥ भागीरथी चरणीं उद्भवली ॥ सागरातें ऐक्य जा
ली ॥ परी न विसंबे निजमुळीं ॥ कदाकाळीं तुटेना ॥२७॥ आरुण बाळार्क

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(१)

पाळक ॥ कीं श्रोत्रियापुढें हिंसक ॥ कीं वासुगीपुढें सुशोक ॥ लक्ष्मेश पाहु पानला ॥
आगीपुढें जैसें त्रुण ॥ कीं ज्ञानापुढें अज्ञान ॥ कीं माहावातास आउवें पूर्ण ॥
जळद्‍ज्ञाळ जैसा कां ॥ १३ ॥ ऐसा कंस देवकीपुढें ॥ तीसन्याह कोनि पाहे निवा
उ ॥ तंव तेचतुर्भुजरूप उ ॥ शंख चक्र गदा दिसे ॥ १४ ॥ न दिसे स्त्रिये पें चीत्र आटलें ॥
परम दैदिप्यमान विष्णुमूर्ती ॥ आ नेत्र सुदर्शन हाती ॥ उर्ध्व करोन्नि उभा०
असे ॥ १५ ॥ मुरकंडी कंसाची वळ स्त्रेंत तिची गळाली ॥ बोबडी तोंडासी
पडली ॥ हाक फोडिली भयें तेव्हां ॥ १६ ॥ आरडोनियां कंस पळे ॥ थरथरां कांपे
नि आउरवळे ॥ पिशाच्यवत संचरले ॥ घरामाजी आपुल्या ॥ १७ ॥ कंस तेव्हां
शस्त्र घेउनी ॥ रागें आफळी मेदिनी ॥ आठ व्यासि जिवें मारूनी ॥ टाकीन मीं
निर्धारें ॥ १८ ॥ आठ व्यासें मज व्यापिलें ॥ त्यास मी गीळीन सकळ ॥ कंस रागें
फिरवी डोळे ॥ आल्या गेल्या वरी पें ॥ १९ ॥ आतां श्रीकृष्णाचा जन्मकाळ ॥

(9A)

संध्यारागा ॥ दिव्य रत्नांचे कांढिले रंग ॥ जैसे तळवे आरक्त सुरंग ॥ श्रीरंगाचे शो
भती ॥ २८ ॥ चंद्र क्षयरोगें जाला कष्टी ॥ म्हणतो राहिला चरणांगुष्टी ॥ कीं दशधा
होऊनि दाही बोटीं ॥ सुर वाढला त्रासीतो ॥ २९ ॥ वज्रध्वजपद्मांकुश ॥ ऊर्ध्वरेखा चा
रूपदीं विशेष ॥ सामुद्रीक चिन्हविशेष ॥ काय आर्य सुचविला ॥ ३० ॥ साधकां
स ऊर्ध्वरेखा ॥ ऊर्ध्वमार्ग दावी देखा ॥ सत्यसोळ प्रेम [illegible] ॥ ऊर्ध्वसंकेत दा
वीतो ॥ ३१ ॥ विद्यामदें जे जाले म[illegible] त्यांनी न लेखिती गजउन्मत्त ॥ त्यांतें
आकर्षावया वैकुंठनाथ ॥ क्षम्य[illegible]श धरी पदीं ॥ ३२ ॥ पद्म कां धरिलें पायीं
पद्मा वसे तये ठांई ॥ आणि कांते पासुनि नाहीं ॥ घोर तप आचरतां ॥ ३३ ॥ अ
हंकार पर्वत थोर ॥ मत्कांस बाधक जड फार ॥ तो फोडावया वज्र ॥ हरीनें
पाई धरियेला ॥ ३४ ॥ कीं ते चरण लक्षण जहूज ॥ वरी विषाळ भक्तिध्वज ॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(10)

मनः नारावयात्र्याधोक्षज ।। सदा ऊदितवाटपाहे ।। ३५ ।। जीवत्रारणे यतीज ऊरूप ।।
त्यावे छेदावयासर्वपाप ।। वज्रपांई देदिप्य ।। तेजत्राामुपजळकतसे ।। ३६ ।। प्र
पद्दिसतीविमळ ।। घोंटी त्रिकोनसोज्वळ ।। इंद्रमणी सुढाळ ।। परीउपमे पुरेना
।। ३७ ।। नळचे त्र्यारक्त विराजती ।। कीं नरुप्रमलीसरस्वती ।। म्हणोनि पयावया
विश्रांती ।। नळवारा हिलीहरी च्या ।। ... विश्वातपापें कितीहरावी ।। म्हणे ९
निश्रमलीजान्हवी ।। गुप्तत्र्यांची ... वी ।। म्हणोनि संतकवीवाखेंती ।। ३९
कालिंदीवरूणांनाथीभगिनी ।। ऐसें ... ले जे सर्वेजनी ।। तोत्र्यापवादळुक
वावयालागुनी ।। मांड्यासुनी ळ ... ते ।। ४० ।। ऐसी हरिपदी त्रिवेणीसुरंग
त्र्याज्ञानछेदकदिव्यप्रयाग ।। त्र्याक्षयवटदिव्यसुरंग ।। ध्वजांकुशानोवपें
।। ४१ ।। वरणीसुरवाऊले प्रेमळ ।। तेवतेथें पूर्णमराळ ।। चांकीवरीरलतेजा
ळ ।। तपोधनेंतपतीने ।। ४२ ।। प्रयागीमोक्षठेवितांदेह ।। येथें श्रवणमात्रेंविदेह ।।

(10A)

भाव माघमासीं निःसंदेह ॥ त्रिवेणी माधव सेविजे ॥८२॥ त्या प्रयागा येतां क
ष्ट ॥ हा ध्यानीं वहातो अ गट ॥ या प्रयागीं नीळकंठ ॥ क्षेत्रसन्यास घेत पैं ॥८३
वांकी नेपुर तोडर ॥ कटि ती दे त्यावरी गजर ॥ पोट ज्याजें घासकुमार ॥ श्याम
सुंदर दीसती ॥८४॥ कीं ते कर्दळी येगर्भ पोष ॥ कीं गरुडपाचु उभे उगवले कोंभ
कीं द्रोणी घेनि यांसुनि ळनभ ॥ आ[illegible] दाविल्या ॥८५॥ कीं मिळोन सहस्त्र
सौदामिनी ॥ सीतळ होउनि पीतांव[illegible] जडले संचळ पणटाकुनी ॥ हरीजघ
नीं सर्वदा ॥८६॥ कटि मेखळे वे[illegible]गळें ॥ दिव्य रत्न मिरवती सुढाळ ॥
कीं ये कल्हारी सूर्यमंडळ ॥ हरीजघनीं सुर वाडली ॥८७॥ नाभी वर्तुळ गंभीर
जैसें कां बाळभास्कर ॥ जेथें उद्भवला चतुर्वक्त्र ॥८८॥ श्रीविये आदिकाळीं ॥८९
उदरीं त्रिवळी सुकुमार ॥ कौस्तुभ तेजें सांके आंबर ॥ वैजयंती मुक्ताहार ॥ स

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai."

(11)

रणांगुष्टपर्यंत पैं ॥७०॥ वक्षस्थळीं श्रीवछलांछन ॥ सव्येभागें शोभायमान ॥ वा
मभागें श्रीनिकेतन ॥ वासाव्यस्थळ श्रीचें पैं ॥७१॥ शंखचक्रगदापद्म ॥ चतु
र्बाहु उत्तमोत्तम ॥ कीं धर्मार्थमोक्षकाम ॥ च्यारी पुरुषार्थ उभारले ॥७२॥ पां
घुरला जो पीतांबर ॥ सउकापल्लव मनोहर ॥ कीं तेणें रूपें सहस्त्रकर ॥ आवत
रला भासतसे ॥७३॥ चंदिएं शोभे [illegible] निराळी ॥ तैसी उटी आंगी शोभली ॥ १०
कीं इंद्रनीळा गवसणी घातली ॥ [illegible]री सुरंग ॥७४॥ कंबुकंठ विराजमा
न ॥ नासीक सरळ सुहास्य वदन ॥ [illegible] स्मित सकळ कतीदशन ॥ ते चंद्रतेज उ
णें पैं ॥७५॥ कीं सर्वही आनंद मिळोन ॥ [illegible]रे मुरवी आसती आनुदिन ॥ शैलो
क्यसौंदर्य विसांवोन ॥ तेथें जगोळा जाहले ॥७६॥ कुंडलें तळपती मकराकार ॥
तेजें लखलखिलें अंबर ॥ म्हणवाट शसी दिनकर ॥ हरीश्रोत्रीं लागले ॥७७॥ कुं
डलांची दिव्य दीप्ती ॥ गंडस्थळीं तळपती ज्योती ॥ कुंडलास कर्णशोभविती ॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(11A)

कर्णीचीदीप्तीविशेष ॥ ५८ ॥ श्रीकृष्णतनत्यासुरवाउ ॥ आलंकारासप्रभावेढे ॥
कपाळीं टिळकुनिवाउं ॥ पीतपंधरें बावन ॥ ५९ ॥ कुलीवास्तयेप्रगटला ॥ तेसासु
गुटतेजागळा ॥ वरीदिव्यमणीभिरवला ॥ तोवालीलानवजाये ॥ ६० ॥ रत्नकुंदडीकी
र्तिमुरच ॥ हस्तकंकणदिव्यसुरेरच ॥ मुद्रिकारेतेजसळवे ॥ त्वपळेहूनविशेष ॥ ६१
ऐसायेकायकीबंदिषाळे ॥ देवकीहृदयपुनसाचळें ॥ जिवाचेंनिंबलोणकेलें ॥ ह
शिवसनतेधवां ॥ ६२ ॥ आनंदनमा ... री ॥ म्हणेभक्तवत्सला श्रीहरी ॥ तुंमास्या
निजउदरी ॥ पुत्रहोउनिआवतरे ॥ ... विश्वंभरबहुथोर ॥ परीलोकम्हणतीमा
झापुत्र ॥ ऐसाहोयकुरा जीवनेत्र ॥ ... माझीपुरवी ॥ ६४ ॥ हरीम्हणेतयेवेळा ॥
मींबाळहोईनिआवलीळा ॥ परीमजसत्वरगोकुळा ॥ नेवोनियांघालावें ॥ ६५ ॥
तेयेंमाझाप्राणमित्र ॥ ज्येष्ठबंधूबळिभद्र ॥ मगदोघेयेउसाचार ॥ दर्शनालागिनू
मच्या ॥ ६६ ॥ ऐसेंबोलतांजगजीवन ॥ हास्यवदनआवलोकुन ॥ आपुलीयोगमा

याघालोन॥ देवकी समोहिलें॥६७॥ सचिदानंदघन नीळ॥ देवकीपुढें जाला बाळ
तीस चाटलें केवळ॥ मासें उदरीं जन्मला॥६८॥ पहिला प्रताप विसरली॥ बाळ
(12) देखोन घाबीरली॥ आसंभाव्य प्रभा पडली॥ बंदिशाळेनमाये॥६९॥ रात्री
जाली दोनि प्रहर॥ वसुदेवास उठी [illegible] संदर॥ म्हणे शब्द जाईल बाहेर॥ तरीकस
धांवे लपें॥७०॥ कोठें नरी वरु [illegible] बाडीर तर्च क कोनें दाचा॥ मोनें चि
दुर्धर घराचा॥ नरी चलाभे रूपणा ह[illegible] वसुदेव लवला हें पांवीनली॥ श्रीदु ११
प्णाहृदईं धरिला॥ म्हणे कोठें लपऊं [illegible]॥ ठासांकिलान वेजाये॥७२॥ सूर्य
कायमुष्टी नझांके॥ चेंद्र न लपे कदा [illegible]॥ ऐरावत राकाचा देख॥ लपे केसा
रां पणी कुटिये॥७३॥ सिंधु न मायें सगीं॥ बोचकान लोपे कदा आग्नी॥ मेरु चाख
तिये खा लुग्नी॥ कोणा लपवे सांगपा॥७४॥ मरस्वामी आजि पंडित॥ आभागियां
नश्री मंत॥ क्लिं बामाजि प्रतापवंत॥ अरकैसा झांके पां॥७५॥ लवणा चा घट

Joint Project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(12A)

घोर ॥ आवरूं न शके गंगापुर ॥ वानरामाजि रघुवीर ॥ कदाकाळीं झांकेना ॥ ७६ ॥
कृतामाजि शंकर ॥ क्षिरउमाजि धरणीधर ॥ रंकामाजि राजेंद्र ॥ कदा झांकिला
जायेना ॥ ७७ ॥ कस्तुरी चोरिली चोर ॥ परी परिमळें हाट भरे ॥ तैसा कृष्ण न झांकू
के सुंदर ॥ लपवितां कोठेंही ॥ ७८ ॥ बाहेर प्रगटतां मान ॥ तात्काळ होईल आनर्थ
ज्या सिद्ध व्याघ्राकुंभ सांपडला ॥ तेणें तो कोतन सांगावें ॥ ७९ ॥ तो हळुच बो
ले देवकी बाळ ॥ हा आयोनि संभव जन का ॥ यास नेवोनि घाला गोकुळ
ा य तुम्हाला कदा नाहीं ॥ ८० ॥ तंव वसुदेव म्हणे ॥ पदी आंरवचळा द्वारी रक्षण ॥
लोहार गोकुन म्प ए ॥ कुलुपें कपाट ८८ केली ॥ ८१ ॥ मध्यरात्री पर्जन्यकाळ ॥
यमुनेस पूर आसेल तुंबळ ॥ बेडी वाजेल खळखळ ॥ द्वारपाळ जागे पैं ॥ ८२ ॥
घन वर्षतो मंद मंद ॥ वसुदेव जाला सद्गद ॥ हृदईं धरिला ब्रम्हानंद ॥ चैतन्यघ
न श्रीकृष्ण ॥ ८३ ॥ आवलोकितां कृष्णवदन ॥ बेडी तुटली न लगतां क्षण ॥ ज्या

चें करितां चस्मरण ।। आच बंधन निरसे ।।४।। नवल वाटलें वसुदेवा ।। माया
घांवोनि तेध चा ।। घेवोनि या लिला वासुदेवा ।। वदना चि लो की पुत्राचें ।।५।।
(13) पुन्हा बाळ दावी वदन ।। आसु वें भरले तेव्हां नयन ।। कृष्ण करी हास्य वदन ।।
मातेकडे पाहोनियां ।।६।। तों सहुदार घटा तेवेळा ।। दृढ कुलुपें ठोकिल्या खिळा
जवळि येतां घन नीळा ।। पायें स[illegible]कपाटें ।।७।। नाल्का ळउघडलीं व्या १२
रीद्वारें ।। रक्षक व्यापले निद्राभारें ।। [illegible] वसुदेव चालिला त्वरें ।। कोन्ही दुसरें आड
ळेना ।।८।। वर्षती पर्जन्याचिया [illegible] ।। शेष फणें इंद्र धांवला सत्वरा ।। फणा
विशाळ त्या अवसरा ।। कृष्णावरी उभविल्या ।।९।। खालें पिता नेत राजी
वनेत्रा ।। भोगेंद्र वरी जाला छत्र ।। वेगें पावला यमुना तीर ।। तो माहापूर भरलासे
।।१०।। माघें पुढें वसुदेव पाहे ।। म्हणे येथें करावें काये ।। उदकामाजि लवला हे ।। बाळ
घेऊनि संचरला ।।११।। जों जों उचली कृष्णातें ।। तों तों जीवन चढे वरुतें ।। स्पर्शावया

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(13A)

जगज्जीवनातें ॥ तेयमुनेतें आल्हाद ॥ १२ ॥ वरी उचलितां माधवा ॥ आकंठ उदक
आलें वसुदेवा ॥ वसुदेव म्हणे कमलाधवा ॥ वैकुंठपती धांवे कां ॥ १३ ॥ तो श्री
कृष्णें दक्षिण चरण ॥ तात्काळ बाहेरि काढोन ॥ स्पर्शलें यमुनाजीवन ॥ जा
लीपावन तेणें तो ॥ १४ ॥ परम सुखें यमुना [illegible] वेग ॥ तात्काळ जाली दोनि भाग ॥
जैसा या स्त्रिया करिती भांग ॥ पाणी लागतां ॥ १५ ॥ वसुदेव उतरे यमुना ॥ त
त्काळ पावला नंद भुवना ॥ तों यशो [illegible] ली कन्या ॥ परि तें कांही नेणेची ॥ १६ ॥
ते योगमाया हरीची पूर्ण ॥ तिनें निद्रित केले सकळ जन ॥ येशोदेसी नकळे वर्त
मान ॥ कन्यारत्न पुढें तें ॥ १७ ॥ कपाटें मोकळी सर्वहीं ॥ वसुदेव प्रवेशला आंत
गृहीं ॥ श्रीकृष्ण ठेवोनि लवलाहीं ॥ कन्या वेगें उचलिली ॥ १८ ॥ पुत्र ठेवोनि कन्या
नेली ॥ कोण्हास न कळे गोकुळीं ॥ वसुदेव ते त्रिकाळीं ॥ बंदिशाळे पातला ॥ १९ ॥ वसु

… Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

देवपरमठकला ॥ कृष्णहाति वाढुरिटाकिला ॥ मायात्आणितां श्रृंरचुळा ॥ पांईदिढ नै
सीव ॥२०० ॥ कपाटें नैसीं वसकळीक ॥ द्वारीजागनीसे चूक ॥ मायें सिघेतां आटक ॥
(१५) जालीसर्वेही पुढती ॥ १ ॥ हिराठे चोनि आणिलागार ॥ सूर्य देउनि घेतला आंधार ॥ पार
देवोनि निधारि ॥ काचघरा आणिलें ॥२॥ परिस देवोनि घेत खारचडा ॥ पंडित देवो
नि आणिला मुढा ॥ चिंतामणी देवोनि[illegible] ॥ पलांडु घेतला बळेंची ॥३॥ आम्ल
देवोनि घेतली कांजी ॥ कल्पवृक्ष दे[illegible]घेतली भाजी ॥ कामधेनु देवोनि सह १२
जी ॥ आजा घेतली पालटें ॥४॥ निज[illegible]देवोनि घेतलें दुःख ॥ कस्तुरी देवोनि घे
तली राख ॥ सोनें देवोनि सुरेख ॥ से[illegible]से घेतली ॥ ५ ॥ हंस देवोनि घेतला का
ग ॥ विप्र देवोनि आणिला मांग ॥ मुक्त देवोनियां सुरंग ॥ गुंज जैसी घेतली ॥६॥
देवोनियां राय केलें ॥ घेतलीं आकीफळ ॥ ज्ञान देवोनि घेतलें ॥ आज्ञान त्यजैसें
पां ॥७॥ तैसें वसुदेवें केलें ॥ कृष्ण देवोनि मायेसि आणिलें ॥ तंव ते कन्या करी को

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

लहाळा॥ रउनां कळलें रक्षकां॥ ८॥ चंहुकडोन धांवत॥ रायादेवकी जाली
प्रसूत॥ येरु उठिला त्वरित॥ पिशाच्य पंतें धावां॥ ९॥ बिकाळ कधांवे म्रृषकाव
री॥ नेसा आला बंदिषाळे भीतरीं॥ कोठें गे कोठें मासा आरी॥ म्हणोनियां जवळि आ
ला॥ १०॥ तों देवकी म्हणे बंधू॥ करुं नको ये वढा वधू॥ देवकी रडे करी खेदु॥ का कुल
नीयेत से॥ ११॥ देवकी वासिंगा पें बोलि … ॥ कंस निर्दय बोलत ये वेळीं॥ पुत्र
कीं कन्या नाहीं बोळखिली॥ … तें धवां॥ १२॥ रागें भोंवंडी दुराचारी॥
आपटावी जंव सिळे वरी॥ तंव ते म… करी॥ गेली आंबरी निष्टोनी
॥ १३॥ सहस्त्र कउकउ तीव्र पळो … ळयतें व्हां वतला॥ कंस भयाभीत जा
ला॥ म्हणे वैरी गेला हातिचा॥ १४॥ कंस जंव वरतें पाहे॥ तंव ते माहा शक्ती तळ
पता है॥ ते ज आंबरीं न माय॥ बोले काय कंसासी॥ १५॥ अरे मूढा दुराचारा॥ मा
हा मळिना खळा निष्ठुरा॥ तुसा वैरी पामरा॥ पृथ्वी वरी वाढतसे॥ १६॥ एक तां

वचे ऐसें बचन ॥ धाकध्येतला कंसाचें मन ॥ रात्रि गेली आदरय होउन ॥ तंव कंस
(15) आला मंदिरा ॥१७॥ श्रोतीं व्हावें सादर ॥ पुढें कथा मनोहर ॥ गोकुळा गेला जग
दोधार ॥ परिसा चरित्र तयाचें ॥१८॥ श्रीकृष्णकथा सुरू माळा ॥ सभाग्य श्रोते घ्या
लागळा ॥ ब्रम्हानंद श्रीकृष्ण पूतळा ॥ धन्य गोकुळा करील तो ॥१९॥ तुमच्या हृ
दय गोकुळीं ॥ शांति यशोदा जव[illegible] ॥ [illegible] जे पहुडुला चनमाळी ॥ पुराणपुरु ४
षनोपाळा ॥२०॥ ब्रम्हानंद म[illegible] धन्य तें गोकुळ पवित्र ॥ जेथें आव
तरला यादवेंद्र ॥ भुवनसुंदर जगद[illegible] ॥२१॥ श्रीहरीविजयग्रंथ ॥ संमत हरि
वंश भागवत ॥ संत क्षिरसागर[illegible] ॥ त्रितियोध्याय गोड हा ॥२२॥ ॥छ
॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥३॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे

राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)

दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८

Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com